

ลูกโลก

คุยกับประภาส ลำดับพิเศษ

Text : OOM Photo : Tung Karunphol

คำนำ

-----> ไม่มีใครไม่รู้จักประภาส ชลศรานนท์ น้อยคนนักที่ไม่เคยผ่านตาผ่านหูกับผลงานมากมายมหาศาลที่เขาทำ ทั้งบทเพลง หนังสือ รายการโทรทัศน์ หรือคอลัมน์คำถามคำตอบกระตุ้นต่อมความคิดในหนังสือพิมพ์มติชนฉบับวันอาทิตย์ “คุยกับประภาส” ใครที่คุ้นเคยย่อมจะรู้ว่าเขามักจะพาคู่สนทนาออกไปไกลถึงจักรวาลอันกว้างใหญ่ พอๆ กับพาเข้าหาเรื่องใกล้ตัวใกล้ใจมนุษย์เราอย่างธรรมชาติและพุทธศาสนา ไหนๆ วันนี้เราจะชวนกันมารักโลกทำให้เป็นสีเขียว ก็ไม่น่าจะมีใครเหมาะกับการพูดคุยมากไปกว่าคุณประภาสหรือพี่จิกของเราอีกแล้ว ถ้าจันมาปูเสื่อตั้งวงเสวนาได้ต้นไม้ (ไม่รู้ใช้ต้นจิกหรือเปล่านะ) นั่งคุยแบบลมพัดเย็นสบายไปกับเขากันเลยดีกว่าค่ะ

พูดถึง "สีเขียว" พี่จิกนึกถึงอะไรบ้างคะ

ใบไม้ ผัก หญ้า วันพุธ หัวเปิด

พี่จิกคิดว่าความทรงจำของคนเป็นสีเขียว แล้วชีวิตที่เติบโตมาในต่างจังหวัดของพี่จิก มีความทรงจำไหน เป็นสีเขียวบ้าง

ด้วยเป็นคนทีหลงใหลในเอกรงค์ เวลานั้นถึงภาพต่างๆ ในอดีตก็เลยเป็น Monotone คือสีเขียวตลอด เพียงแต่ความเข้มอ่อนของภาพในแต่ละช่วงเวลาจะไม่เหมือนกัน อย่างความทรงจำตอนเด็กๆ ก็จะขาวจัดดำจัด ไม่ได้เป็นสีเขียวหรือสีใดสีหนึ่งเป็นพิเศษ แม้ตอนเด็กๆ จะอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ เพราะบ้านนอกสมัยนั้นนี่ก็มีแต่ต้นไม้ต้นไม้ อาจจะเพราะทุกวันนี้ผมก็ไม่ได้ไยหารธรรมชาติขนาดนั้นด้วยมังครับเลยไม่ได้นึกถึงอดีตด้วยการย้อนภาพให้เป็นสีเขียว ทุกวันนี้ผมก็หาโอกาสตลอดเวลาในชีวิตประจำวันที่จะได้อยู่ใกล้ธรรมชาติ ไม่ว่าจะไปเขาใหญ่บ่อยๆ ขึ้นดอยบ่อยๆ หรือที่บ้านก็จะปลูกต้นไม้ให้เป็นป่า

สังเกตว่าพี่จิกพูดเรื่องโลกและสิ่งแวดล้อมมาโดยตลอดทั้งในเพลงและหนังสือ แม้แต่เพลงของเจเลียขุด "ตะไคร่น้ำสุดขอบฟ้า" ก็เป็นอัลบั้มเพื่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ ความสนใจเรื่องนี้มีมาตั้งแต่เมื่อไหร่คะ ผมเป็นเด็กต่างจังหวัด (ชลบุรี) อยู่กับธรรมชาติมาตั้งแต่เด็ก เรื่องพวกนี้มันก็ซึมลึกอยู่ในจิตใจ ยิ่งพอได้มาเรียนศิลปะสถาปัตย์ ซึ่งแม้จะเกี่ยวข้องกับการสร้างสิ่งใหม่ที่ไม่ใช่ธรรมชาติ แต่ว่าแนวทางของอาจารย์ที่ผมเรียนด้วยในยุคนั้น ค่อนข้างมีแนวคิดเป็นปรัชญาทางสถาปัตย์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเยอะ ทั้งเมืองนอกและเมืองไทย ไม่ว่าจะเป็นแฟรงค์ ลอยด์ ไรท์ซึ่งเน้นเสมอเรื่อง form follows function ความสวยงามจะต้องมาทีหลังประโยชน์ใช้สอย หรือ Fallingwater House ของแค้ก็โด่งดังเรื่องการที่มันแทรกไปเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับธรรมชาติ ครูของผมอีกคนหนึ่งอาจารย์แสงอรุณ รัตนกลีกร อาจารย์ที่คณะสถาปัตย์ซึ่งมีอิทธิพลต่อคนรุ่นผมมาก ท่านจะปลูกฝังเรื่องนี้ให้กับเราโดยไม่รู้ตัว เพราะแกก็จะพูดเรื่องความงามของสิ่งของของธรรมชาติให้ฟังตลอดเวลา นอกห้องเรียนใครหัดกึ่งไม้ไม่มีเหตุผลจะเข้าไปตีมีเลยนะ พอท่านเสียไป ก็ยังได้อ่านงาน ได้ดูงานของท่าน แม้แต่เพลงยุค The Beatles หรือ Peter, Paul & Mary หรือศิลปินโฟล์คคันท์รีสมัยนั้นก็พูดถึงเรื่องเหล่านี้บ่อยๆ แม้จะไม่ชัดนัก แต่ก็นับว่าได้เติบโตมาในบรรยากาศที่อบอุ่นไปด้วยงานศิลปะที่แสดงถึงความอบอุ่นต่อธรรมชาติ และอาจจะประกอบกับจริตส่วนตัวที่ชอบธรรมชาติเป็นพิเศษ ซึ่งต้องเรียกว่าเป็นกรรมที่ผูกกันมาแต่กำเนิด แล้วถึงแม้จะเติบโตมาในเมืองใหญ่ ผมก็ยังชอบอะไรที่เป็นธรรมชาติ ไม่ชอบอะไรที่มันหลอกลวงจบบจวบ ผมไม่ชอบเจลาโต้ผม ใครเอาปูนเอามาปั้นหลอกให้เป็นไม้ก็ไม่ชอบ ไม่ชอบบูยเคมี ไม่ชอบผงชูรส ชอบไม้ ชอบสีเขียวโทน ชอบใส่เสื้อผ้าฝ้าย ชอบธรรมชาติโดยเฉพาะป่าเขาลำเนาไพร วิทยุหนุ่มของผมก็พออะไรเยอะเลยเวลาไปอยู่ในธรรมชาติ ทั้งพลังและแรงบันดาลใจที่นำมาสร้างงานจนถึงทุกวันนี้ ที่เค้าบอกว่าไปชาร์จแบตฯ นี่เรื่องจริงนะ ผมคิดว่าคนหนุ่มคนสาวเนี่ย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปใกล้ธรรมชาติให้มากๆ ไม่ว่าจะเที่ยวเองหรือออกค่ายอาสาหรือกิจกรรมต่างๆ เพราะเวลาอยู่ในธรรมชาติ เราจะพบตัวเอง เพราะเราเองก็มาจากที่นั่น

ผูกพันอะไรกับ "น้ำ" เป็นพิเศษหรือเปล่านั้น เพราะเจเลียขุดแรกก็พูดถึง "ปรากฏการณ์ฝน" ซึ่งเป็นวัฏจักรของน้ำ ในอัลบั้มเมกเซมก็มีเพลง "น้ำ" หรืออัลบั้ม "ตะไคร่น้ำสุดขอบฟ้า" ล่าสุดก็มีโครงการ "น้ำคือชีวิต"

หากผิวโลกมี 4 ส่วน น้ำนั้นป่าเข้าไป 3 ส่วนแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็มีน้ำ 3 ใน 4 เรื่องเดียวกันเลยครับ น้ำเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดชีวิต เคยได้ยินมั๊ยครับเวลาที่นักวิทยาศาสตร์พูดถึงสิ่งมีชีวิตบนดวงดาวอื่น ก็จะหาน้ำก่อนเลย เพราะบนพื้นฐานความรู้ที่เรามีอยู่นี้ สิ่งมีชีวิตถือกำเนิดขึ้นมาจากน้ำ โลกเราก็เป็นอย่างนั้น แล้วตอนนี้ถ้าสนใจศึกษาข้อมูลเรื่องน้ำบนโลกเราเนี่ย จะรู้ว่ามีน้ำมากน้อยแค่ไหน เพราะสหประชาชาติเค้าเดือนๆ กันอยู่ว่าน้ำบริสุทธิ์บนโลกจะน้อยลงไปเรื่อยๆ คือน้ำในแม่น้ำลำคลองมากกว่า 30% จะมีคุณภาพแย่ง นักคิดนักเขียนหลายคนของโลกพูดว่า หากสงครามในศตวรรษที่ผ่านมาคือสงครามแย่งชิงน้ำมัน สงครามในศตวรรษหน้าคือสงครามแย่งชิงน้ำจืด

แปลกดีนะคะ เพราะในขณะที่บางแห่งไม่มีน้ำ แต่บางแห่งน้ำกลับท่วม

ทั้งหมดมันเป็นปัญหาเรื่องเดียวกันนะ โลกที่แล้งแม่น้ำลำคลองแห้งขอด หลังจากนั้นอุณหภูมิที่สูงขึ้นทำให้หิมะที่ขั้วโลกละลายลงมา น้ำทะเลก็จะสูงขึ้น เป็นผลต่อเนื่องกันหมดเลย อุณหภูมิของกระแสน้ำในมหาสมุทรเปลี่ยน กระแสน้ำอุ่นกระแสน้ำเย็นที่เคยไหลแบบนี้มาชั่วนาตาปีก็เปลี่ยน สิ่งมีชีวิตได้น้ำตั้งแต่แปลงตอนจนปลาใหญ่ก็เปลี่ยนหมด เราเลยได้ยินข่าวว่าปีสองปีมานี้อากาศโลกร้อนขึ้นมาก แต่ปลาดายเพราะเย็นจัด เพราะอะไร น้ำแข็งมันละลายเพราะโลกร้อน อุณหภูมิน้ำมันก็เลยเปลี่ยน หรืออย่างเมืองไทยมีคนถามว่ามีปัญหาเรื่องอะไรกันแน่ ที่แล้งก็แล้ง ในขณะที่ยังฝนตกจนน้ำท่วม มันก็เหมือนในเพลงพอกล้อมลูกผมบอกว่าน้ำจะท่วมโลก ปลาจะกินดาว แต่พออีกเพลงนึงตะไคร่น้ำสุดขอบฟ้า กลับบอกว่าจะไม่มีแม้แต่ตะไคร่น้ำ จริงๆ แล้วมันก็เป็นเรื่องต่อเนื่องกัน

พี่จิกเคยพูดไว้ว่า "น้ำเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งมีชีวิต" เห็นด้วยหมดใจค่ะ แต่อยากให้อธิบายเพิ่ม แล้วก็สงสัยนิดนึงว่าคาร์บอนหายไปไหน (เพราะธาตุมูลฐานของสิ่งมีชีวิตคือไฮโดรเจน ออกซิเจน แล้วก็คาร์บอน หรือถ้าเอาสิ่งมีชีวิตทุกชนิดให้เหลือองค์ประกอบสุดท้ายก็จะได้แค่คาร์บอนอยู่ดี ใช่ไหมคะ) อันนี้ก็ถือว่าเรากำลังพูดถึงเรื่องเดียวกันเหมือนกัน นั่นคือคาร์บอนเป็นธาตุมูลฐานของสิ่งมีชีวิตก็จริง แต่หากขาดน้ำ ชีวิตก็เหลือเพียงเถ้า

ช่วยเล่าถึงโครงการ “น้ำคือชีวิต” ให้ฟังหน่อยค่ะ
 ทางปูนซีเมนต์ไทยเขาอยากได้อะไรสักอย่างที่จะช่วยกันเผยแพร่
 เรื่องราวของโครงการในพระราชดำริที่เกี่ยวกับน้ำ ซึ่งเป็นเรื่องให้เห็น
 ตรงกันว่าเป็นเรื่องใหญ่ที่ชัดเจนที่สุด ด้วยเป้าหมายสองประการคือ
 เป็นการเทิดพระเกียรติพระองค์ท่านและเป็นการกระตุ้นเตือนให้เห็น
 ความสำคัญของการจัดการน้ำ ก็เลยมีโอกาสได้เข้าพบดร.สุเมธ
 (ตันติเวชกุล) ท่านเป็นเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาฯ ฟังท่านเล่าแล้ว
 ก็ตั้งใจอยู่ในใจว่าเป็นพระอัจฉริยภาพของพระเจ้าอยู่หัวจริงๆ ถึงจะ
 เคยรู้มาตลอดว่าพระองค์ทรงมีพระอัจฉริยภาพหลายๆ ด้านโดย
 เฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องชลประทาน ในเรื่องการจัดการน้ำ แต่พอได้
 รับรู้โดยละเอียดแล้วยิ่งรู้สึกว่า ที่เราเคยเทิดพระเกียรติพระองค์ท่าน
 นั้นยังน้อยไปด้วยซ้ำ ฟังแล้วรู้สึกมันจำเริญไปทั้งหัว เรามีพระมหากษัตริย์ที่มีสายพระเนตรยาวไกลอย่างที่สติปัญญาอย่างผมนึกไปไม่ถึง
 พระองค์ท่านทรงมองเห็นประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นภาพรวม
 แล้วก็แก้ให้หมด น้ำขาดก็แก้ให้มี น้ำเกินก็แก้ให้มันลด น้ำเสียก็แก้
 ให้มันดี แล้วก็ไม่ได้แก้เรื่องเดียว แก้แบบให้มีผลต่อเนื่องกัน แก้น้ำ
 ขาดด้วยการชลประทานเขา มันก็จะช่วยกันน้ำไว้ไม่ให้ไหลบ่า มันก็
 เกิดป่าเอง ทั้งป่าดิบป่าเขตรักษา มีป่าก็เท่ากับช่วยชลประทานไม่ให้
 ท่วมเมือง เท่ากับว่าไปแก้เรื่องน้ำเกินได้อีก แก้น้ำเสียด้วยป่าชาย
 เลน แก้ไปแก้ไปป่าชายเลนก็งอกเพิ่มอีก ได้ทั้งป่าได้ทั้งชีวิต ความ
 สมดุลมันก็เกิด ที่แรกโครงการนี้เราก็คุยกันว่าจะทำเป็นละครมี
 พระเอกนางเอก แล้วก็เลยมาคิดกันใหม่ว่าถ้าเป็นละครที่มันมีอยู่
 เยอะแล้วมันจะกลืนๆ หายไป ก็เลยคิดกันใหม่ว่าเราน่าจะทำเป็น
 งานแนวใหม่ เป็นสารคดีแต่จะให้เพลงเป็นพระเอกแทน เพราะผม
 คิดว่าเพลงหรือกวีมันมีพลัง มันมีชีวิต มันจะนำสารที่เราต้องการสื่อ
 ออกไปได้อย่างดี แล้วเราก็ต้องใช้นักร้องนักดนตรีที่สื่อออกมาอย่าง
 มีพลังเป็นคนพูด
**สังเกตว่าการพูดเรื่องสิ่งแวดล้อมทุกวันนี้ พูดธรรมดาไม่ได้แล้ว
 นะคะ ต้องเล่นอะไรที่เกี่ยวกับอารมณ์ถึงจะได้ผล**
 ทุกเรื่องถ้าจะรณรงค์พูดบ่อยๆ ซ้ำๆ มันก็จะเบื่อๆ แล้วก็เหมือน
 เด็กที่โดนพ่อแม่บ่น ลูกก็จะเริ่มทวนลม การพูดเรื่องนี้จึงต้องไม่พูด
 ปาวๆ ต้องใช้การอุปมาที่แรงและเป็นกวี นั่นเป็นเหตุผลที่ผมต้องใช้
 คำว่า โลกาคือมาบ้าง ตะใคร้ น้ำสุดขอบฟ้าบ้าง มีโครงการพระ
 ราชดำริโครงการหนึ่งที่ต้องยกมาเป็นตัวอย่าง ที่ช่วยฮ่องไคร้
 ที่จ.เชียงใหม่ ในสารคดีน้ำคือชีวิตก็ใช้เป็นที่ฉากหลักในการดำเนิน
 เรื่อง เพราะมันมีความเป็นดรามามาก จากพื้นที่ป่าแล้ง ดินเหลว
 ไม่มีใครมองว่าจะฟื้นฟูได้เลย ต้องใช้คำนี้จริงๆ แต่พระเจ้าอยู่หัวฯ
 ทรงรับสั่งว่าให้ทำตรงนี้ เพราะถ้าทำได้ที่อื่นก็จะมิกำลังใจทำ
 ตาม ตรงนี้สำคัญที่สุด การที่พระองค์เลือกที่นี่เป็นที่ทดลองที่แรกนี้
 สำคัญมาก แล้วก็ทำสำเร็จจริงๆ ทำฝ่ายชลประทานไปเรื่อยๆ ป่าไม่
 ต้องปลูก สัตว์ไม่ต้องปล่อย มันเกิดเองหมด เพียงแค่มีน้ำ ขอให้
 น้ำมันอยู่กับดินนานๆ 20 ปีแค่นั้นกลายเป็นป่าเหมือนเก่า คนที่
 ออกจากบ้านไปกลับมาอีกทีตกใจจำไม่ได้ แล้วก็มีการโครงการอื่นๆ
 ร้อยโครงการไปดูงานแล้วก็กำลังดำเนินรอยตามที่นี่ เพราะมีกำลังใจ

เรื่องอย่างนี้จะให้เล่าเหมือนสารคดีทั่วๆ ไปว่า “ช่วยฮ่องไคร้ได้ถูก
 พัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัด” ผมว่าแค่นี้ไม่พอหากจะให้สารนั้นสื่อมาถึง
 คนรุ่นใหม่ถึงเยาวชนได้ ก็เลยต้องมีดีก เจษฎาภรณ์ไปพูดไปผจญภัย
 มีภาพเก่าเปรียบเทียบ มือเอสตรามายออารมณ์ให้ลอยขึ้น ใช้เพลง
 เข้าไป ใช้บทพูดเข้าไปอีก ไม่พอ..เอาพี่แอ๊ด (คาราบาว) ร้องให้หน่อย
 พลังของเจสียงวงเดียวพอมั๊ย ไม่พอขอให้ป๊อมาช่วยอีกคน ใช้คนที่มี
 พลังมาช่วยกันเล่า แล้วมันก็ได้ผลทั้งในแง่ความสนใจและความเข้าใจ
 ผมเชื่อเสมอว่าพลังของคนเรานั้นยิ่งใหญ่เหลือเกิน แล้วงานนี้ผมก็ไม่ผิด
 หวังเลย
**เคยไปศรีลังกาแล้วมีคนเล่าว่า สมัยก่อนยังมีสัตว์ป่าชุกชุม ชาวบ้าน
 ออกไปทำนาทุกวันก็ไม่มีรังถูกจับกินเมื่อไหร่ พอตกเย็นพวกผู้ชาย
 จึงขึ้นไปร้องเพลงบนคาคบไม้ เพื่อจะบอกให้คนที่บ้านรู้ว่ายังไม่ตาย
 นะ เพลงที่ร้องนั้นเขาเรียกมันว่า “กวี” เสียงเพลงแห่งการมีชีวิตอยู่
 มีนา..มันถึงมีอิทธิพลต่ออารมณ์ของมนุษย์อย่างมากนะคะ**
 น่าสนใจทีเดียว ที่ภาษาศรีลังกา กวีแปลว่าเพลง
 แห่งการดำรงอยู่ของชีวิต เพลงเป็นกวี หนึ่งก็
 เป็นกวี แน่แน่นอนไม่ว่าสมัยไหนก็ตามบทกวีมันมี
 พลังมากกว่าคำพูดธรรมดา มันจึงทำให้เราดูหนัง
 บางเรื่องแล้วน้ำตาไหล ดูจบแล้วมีกำลังใจคิดไป
 สร้างอะไรอีกมากมาย มันทำให้เกิดแรงบันดาลใจต่อได้ ความตั้งใจในการทำสารคดีชุดนี้ก็อยาก
 ให้งานออกมาเป็นอย่างนั้น ได้ดูได้ฟังแล้ว
 นอกจากจะรับรู้ถึงพระราชกรณียกิจแล้ว ก็อยาก
 ให้ได้ความรู้สึกดีๆ ไปทำสิ่งดีๆ ต่อประเทศชาติ
 ต่อไป
**เวลาแต่งเพลงหรือเขียนอะไรใช้เวลาาน
 มั้ยคะ**
 ตอนบ่มบ่มนานครับ เอาหนังสือมาอ่าน ดูสารคดี
 นั่งคุย นื่องก็โทรมาถามเมื่อไหร่ที่จะแต่งเพลงๆ
 ผมก็บอกยังแต่งไม่ได้ ยังไม่เข้าใจแจ่มแจ้งจน
 สามารถเปรียบเทียบได้ จนกระทั่งรู้ภาพรวมหมด
 แล้วนั่นละ ส่วนที่เป็นงานฝีมือคือการแต่งเนื้อคิน
 เดียวก็เสร็จ หรืออย่างงานอื่นๆ เนี่ยก็เป็นระบบนี้หมดเลยนะ คือต้อง
 เข้าใจก่อน อย่างงานเขียนในมติชนเนี่ย กลับมานั่งอ่านๆ ดูก็นึกในใจ..
 นี้เราเก็บความรู้เยอะประสบการณ์เยอะมาตั้งแต่สมัยเรียน แล้วมันก็ผสม
 ผสานปลี่ยนออกมาๆ โดยไม่รู้ตัว มีใครมาถามอะไรที่กระทบสติปัญญา
 เข้าก็ตอบออกมา แต่ถ้าไม่มีใครถามมันก็ตกตะกอนอยู่ข้างในเฉยๆ นะ
 ไม่ได้คิดอยากจะทำอะไรให้ใครฟัง ก็ต้องชอบคุณคนถามที่มาช่วยกันทวนให้
 ตะกอนมันขึ้นมา ดีไม่ดีไม่รู้ แต่ภูมิใจเสนอ
**นอกจาก “น้ำ” คือชีวิตแล้ว ฟังคำว่า “อะไร” คือชีวิตของเราอีก
 บ้าง เพราะเชื่อเสมอว่าสิ่งต่างๆ นั้นเชื่อมโยงถึงกัน ถ้ามันนอกจาก
 ธรรมชาติแล้ว มลภาวะหรือสิ่งที่ทำลายธรรมชาติก็เป็นส่วนหนึ่ง
 ของชีวิตด้วยเหมือนกันนะคะ**
 ลองนึกถึงโลกที่มีท้องฟ้ากว้างใหญ่ของเรา คนที่สูบบุหรี่มวนหนึ่งเค้าอาจ

จะไม่รู้สึกอะไร เราก็ไม่ได้ถึงขนาดสาปแช่งเขาหรอก แต่ขอให้รู้ว่าสิ่งที่
 ทำมันจะก่อให้เกิดอะไร เมาดูพลาสติกถุงนึ่งมันจะทำลายโอโซน ถุง
 เดียวมันอาจจะไม่ถึงขั้นจะทำให้ฟ้าเป็นรู แต่ตัวคุณก็มีส่วนนะ การที่เรารู้
 ูรู้เนี่ย ถึงจะทำบ้างไม่ทำบ้าง แต่ก็ดีกว่าเราไม่รู้ เด็กทุกคนถ้าเค้ารัก
 ธรรมชาติ เค้าก็จะไม่กล้าทำลาย คิดป็นจึงมีหน้าที่ที่จะต้องทำให้วัยรุ่น
 มีรสนิยมในการมองธรรมชาติ รักธรรมชาติ และคุ้มครองให้ธรรมชาติ
 บ้าง
**ในยุคหนึ่ง ดูเหมือนจะมีคนสนใจแล้วก็ออกมามีความเคลื่อนไหว
 เรื่องสิ่งแวดล้อมกันเยอะแยะ มีคอนเสิร์ตเอิร์ธเดย์ เพลงเพื่อ
 สิ่งแวดล้อม ดาวพิเศษ อีสานเขียว รวบรวมพลังสอง ฯลฯ แล้วก็
 ซาๆ ไป ตอนนี่กระแสสีเขียวเริ่มกลับมาอีกแล้ว ฟังคำว่าอะไร
 เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อครั้งนั้นบ้าง**
 ในครั้งนั้น บางอันก็เรื่องจริง บางอันก็เป็นเพียงแคบริษัทใหญ่ทำให้เป็น
 ภาพลักษณ์ แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม หากลองได้นึกถึงเรื่องนี้กันบ่อยๆ
 และเป็นจริงเป็นจังไม่ว่าจะมีเจตนาอะไรบางอย่าง
 แฝงบ้าง ผมก็ตั้งใจทั้งนั้น
**ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมของโลกทุกวันนี้
 อธิบายได้ด้วย Chaos Theory มั้ยคะ เต็ด
 ดอกไม้สะเทือนได้ถึงดวงดาวจริงๆ ใช่มั้ยคะ
 (Chaos Theory มีต้นกำเนิดมาจากนัก
 คณิตศาสตร์ท่านหนึ่งชื่อว่า Edward Lorenz
 ช่วงประมาณปี 1960 ในขณะที่กำลังศึกษา
 เรื่องการทำนายสภาวะอากาศ เค้าได้ค้นพบ
 ว่าการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพียงเล็กน้อยใน
 สมการอาจทำให้เกิดผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน
 อย่างมากมายมหาศาลที่ปลายทาง)**
 บางแหล่งแปลทฤษฎีนี้ว่า ทฤษฎีความอลวน
 ซึ่งมีคนจำนวนไม่น้อยตีความคำพูดนี้ในแง่ของ
 ขนาดของผลลัพธ์เท่านั้น ทฤษฎีเคออสไม่
 จำเป็นจะต้องแตกต่างกันในแง่ของขนาดของ
 ผลลัพธ์เสมอไป แต่อาจแตกต่างกันในแง่ของ
 พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงก็ได้ มีเสื้อขยับปีก
 ทำให้เกิดพายุ หรือ butterfly effect อันนี้ชัดเจนว่า เกิดผลลัพธ์ต่าง
 ต่างในด้านขนาด แต่เด็ดดอกไม้สะเทือนถึงดวงดาวนี้ ผลลัพธ์แตกต่าง
 กว้างไกลกว่ามาก มันไม่ใช่แค่ขนาดอย่างเดียว ลักษณะของผลลัพธ์ก็
 คนละเรื่องเลย อย่างที่บอกถ้าเราคิดว่าการสูบบุหรี่หนึ่งมวนอาจทำให้
 ปลายน้ำลึกในมหาสมุทรตายนี้ เราจะระมัดระวังยิ่งขึ้น และการพูดแบบ
 นี้ก็คือการพูดแบบกวีนั่นเอง พูดแล้วทำให้รู้สึกูรู้สึกว่า
**ฟังก็เคยพูดเรื่องการคัดเลือกของธรรมชาติ สิ่งที่เหลือรอดสุดท้าย
 คือสิ่งมีชีวิตที่สอผ่านเท่านั้น มันมลกภาวะต่างๆ ก็เป็น “ข้อสอบ” ที่
 เรากำลังทำกันอยู่หรือคะ ใครเป็นคนออกข้อสอบอยากๆ แบบนี้เนี่ย
 ธรรมชาติเองนั่นละครับที่กำลังลงโทษมนุษย์ จะเห็นว่าเกิดโรคภัยต่างๆ
 ที่ไม่เคยมี เคยเอาอยู่ก็เอาไม่อยู่แล้ว แดมยังแพร่ออกไปได้เร็วมากด้วย
 เพราะมนุษย์เองนั่นละมีเครื่องมือที่เร็วมาก อย่างเครื่องบินหรือการส่ง**

อะไรต่างๆ มันก็เป็นช่องทางที่จะกลับมาทำลายมนุษย์เองอย่างรวดเร็วมากด้วย มีวัตถุดิบที่คุมแทบไม่อยู่ ปัญหาโลก
ร้อนที่กำลังทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ นี่ก็ใช่ ตามว่าใครเป็นคนออกข้อสอบเหล่านี้หรือ ตัวกิเลสในมนุษย์นั้นกระมัง
**พีจิกแต่งเพลง “โลกาโคมา” มาตั้งเป็นสิบปีแล้ว คิดว่าโลกเราทุกวันนี้ยังอยู่ห้องไอชียูหรือรักษาไปถึงไหน (หรือเข้า
ห้องดับจิตไปแล้วคะ :)**

ตัวเลขมันแย่งลงนะ ทั้งปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ที่เพิ่มขึ้น หรือปริมาณน้ำแข็งที่ขั้วโลกที่น้อยลง ตัวเลขอุณหภูมิของ
ทั้งโลกที่เพิ่มขึ้น นี่ก็เพิ่งได้ข่าวปลาน้ำลึกในทะเลอันดามันตายไปเยอะ เพราะน้ำแข็งขั้วโลกมันละลาย แล้วส่งผลให้น้ำ
ทะเลในส่วนลึกๆ มันเย็นขึ้น มันเข้ามาใกล้ตัวเราเรื่อยๆ แล้วนะ ไม่ใช่แค่หมีขั้วโลกจะจมน้ำตายแล้ว เพราะฉะนั้นมันจึง
เป็นเรื่องที่ต้องห่วงมาก ๆ ไม่ว่าจะเป็ผลมาจากความร้อนของเขตเมืองที่แพร่ออกไปออกไป หรืออย่างทีหลาย ๆ คน
เถียงว่ามันอาจเป็นรอบปีที่โลกจะต้องร้อนขึ้นเองตามไซเคิล แต่มนุษย์ก็ต้องทำอะไรซักอย่าง อย่างน้อยสุดต้องคอยรับรู้
รับฟัง เฝ้าระวัง และก็เตือนกันในเรื่องการใช้พลังงาน

ให้ “ยาเขียว” รักษาโลกกันยังงี้ดีคะ

ใครมีหน้าที่อะไรก็ต้องทำไป ใครเสียงดังมีลำโพงดีก็ยิ่งต้องช่วยกัน นักวิทยาศาสตร์มีหน้าที่เอาความจริงออกมาเผยแพร่
ให้ได้ก็ทำไป รัฐบาลก็ต้องทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในแง่นโยบายก็ต้องกล้า ๆ ตัดสินใจ ป่าไม้เนี่ยถ้าไม่ไปปลูกควรห้ามตัดได้
แล้ว ในส่วนตัวบุคคลก็ต้องทำรอบ ๆ ตัว รอบ ๆ คนที่เรารักให้ดี ทุกครั้งที่ใช้พลังงานก็ใช้ให้คุ้มค่า ใครเป็นศิลปินที่มี
อุดมคติในหัวใจว่าจะทำอะไรนอกจากความบันเทิง และคิดว่าชื่อเสียงกับพลังที่มากกว่าคนธรรมดา จะทำให้พูดอะไร
แล้วมีอิทธิพลต่อคนทั่วไป เช่น พูดว่าร้อนก็ทำให้คนรู้สึกร้อนมากกว่าที่คนอื่นพูด ก็ควรจะทำ มีผลแค่ไหนก็ไม่รู้ละ แต่
ก่อนจะทำได้คุณก็ต้องเชื่อ จะเชื่อได้ก็ต้องรู้จริงก่อน

**ถ้าธรรมชาติกับพุทธศาสนาเป็นเรื่องเดียวกัน จันทรระของพระพุทธรเจ้าก็เป็นสีเขียวด้วยสิคะ แล้วธรรมชาติไหน
ที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมของโลกเราตอนนี้คะ**

ปัจฉิมโอวาทที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ก่อนปรินิพพาน “จงยังไว้ซึ่งความไม่ประมาท”

**พีจิกคิดว่าต้นไม้มีจิตไหมคะ ถ้าคนเราเชื่อว่าต้นไม้ (หรือดิน น้ำ ลม) มีหัวใจหัวใจ เราก็จะไม่กล้าทำร้ายพวกเค้า
เหมือนกับที่เราไม่กล้าฆ่าสัตว์ตัดชีวิต**

มีนะ ผมสัมผัสได้ เวลาคุยกับต้นไม้ใหญ่ ๆ ที่บ้านแล้วมันไม่เหมือนคุยกับก้อนหินนะ อย่างต้นไม้ที่เอามาปลูกหน้า
ออฟฟิศ ก่อนจะลงผมก็ไปคุยกับเค้า “อยู่ด้วยกันนะครับ” คนแก่ ๆ เค้าก็พูดกันอย่างนี้นะ เพราะว่าเค้าคิดว่าต้นไม้มัน
รับรู้ได้จริงๆ หรืออย่างผมเห็นต้นไม้ต้นใหญ่ ๆ ถูกตัดเนี่ย..ผมร้องไห้แหละ เหมือนเห็นคนตาย เพราะจิตเค้าใหญ่มาก เห็น
แต่ต่อแล้วสะเทือนใจ ลองคิดตามแบบผมดูก็ได้ เมล็ดพันธุ์ไม้เล็ก ๆ เก็บไว้เป็นสิบ ๆ ปี แล้วแค่วันนั้นมันก็งอกงาม
เติบโตได้ อะไรมันลึกลับ งอกอย่างเดียวนี่พอ โตขึ้นออกใบ สังเคราะห์แสง ออกผล ผลิบตามฤดูกาลก็ได้ ใครไปสั่งมันหรือ
ถ้าไม่ใช้จิต จะเรียกว่ารหัสดีเอ็นเอผมก็ไม่เกียจ แล้วจิตมันมาจากไหน มาจากน้ำที่รดหรือ เปล่าเลย มันอยู่ในเมล็ดนั้น
แหละ น้ำมีหน้าที่ทำให้จิตตื่น ชาวพุทธเราทำบุญเสร็จก็ต้องกรวดน้ำ เพราะอะไร เพราะน้ำสื่อถึงจิตได้ อันนี้ผมคิด
เอาเอง แต่จิตของต้นไม้อาจจะไม่เหมือนจิตมนุษย์ จะใช้หน่วยของเราไปวัดไม่ได้ ต้นหญ้าทุกต้นมีจิตหมดเลยแหละ พูด
อย่างนั้นไม่ได้ เพราะแม้แต่ตัวเราเองก็ไม่ได้มีจิตเพียงหนึ่งนะ ร่างกายเรามีเป็นล้าน ๆ เซลล์ ทุกเซลล์มีจิตทั้งนั้น จะวัด
ด้วยคณิตศาสตร์แบบที่เราเข้าใจไม่ได้ ผมเคยคุยกับหลวงพ่อบ้านนอกหมู่บ้าน ท่านบอกว่าโยมจะรู้ได้ยังไงว่ามนุษย์มี
จิตเดียว คนตายแล้วอาจจะไปเกิดเป็นเชื้อโรคนึงล้านเซลล์ก็ได้ ไอ้โ..หลวงพ่อบ่นอย่างนี้เลย

ถ้าพีจิกได้เป็นรัฐมนตรีสิ่งแวดล้อม จะแก้ปัญหาเรื่องอะไรก่อนคะ

คงจะเป็นเรื่องพลังงาน เพราะปัญหาหลักที่มนุษย์ทำกับสิ่งแวดล้อมก็คือเรื่องพลังงาน เราใช้เยอะเกินไป ใช้แบบไม่คุ้ม
ด้วย อีกทั้งไม่ค่อยไม่ได้คิดกันไว้ก่อน กากเฉย มลพิษเฉย ชยะจากพลังงานมันจึงเริ่มเป็นภาวะ มีอีกทฤษฎีหนึ่งที่เกี่ยวกับ
โลกของกลุ่มนักวิทยาศาสตร์หัวก้าวหน้า เขาเรียกทฤษฎีนี้ว่า ทฤษฎีไกอา (Gaia) หรือถ้าออกเสียงแบบไทยก็ต้อง
เรียกว่า กายา เขามองโลกเป็นสิ่งมีชีวิตหน่วยหนึ่ง แล้วพวกเขาก็อาศัยอยู่บนโลกใบนี้ร่วมกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ จะมองว่า
พวกเราเหมือนเป็นปรสิตอาศัยอยู่บนโลกก็ได้ โลกเป็นหมา เราเป็นหมัด น่าสนใจนะครับ นักวิทยาศาสตร์เขาค้นพบว่า
ปฏิกิริยาเคมีที่เกิดขึ้นบนโลกมันต่างกับดาวอังคารมาก ในดาวอังคารนั้น เนื่องจากไม่มีสิ่งมีชีวิตมีส่วนร่วมอยู่เลย
ปฏิกิริยาเคมีที่เกิดขึ้นระหว่างสารเคมีต่างๆ ได้ดำเนินมาจนสิ้นสุด และกลายเป็นสภาพเสถียรและสมดุลมานานแล้ว
เหมือนดาวตาย ซึ่งตรงข้ามกับโลกโดยสิ้นเชิง เพราะในชั้นบรรยากาศของโลกเราเต็มไปด้วยก๊าซออกซิเจน กับมีเทน
แล้วมันก็ทำว่าจะทำปฏิกิริยาทางเคมีอย่างต่อเนื่อง ไปตลอด เป็นสภาวะที่ไกลจากสมดุลทางเคมีมาก เขาจึงมองโลก
เหมือนสิ่งมีชีวิตที่มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา และที่สำคัญเขาสงสัยว่าอะไรเป็นตัวควบคุมให้ปฏิกิริยาเหล่านั้นมีต่อเนื่อง

ไปตลอด สิ่งมีชีวิตบนโลกควบคุม หรือตัวโลกเอง หรือทั้งสองอย่าง บางทีมันอาจจะเหมือนหมัดกับหมาจริงๆ
ก็ได้ ชื่อกายานี้เป็นความเชื่อโบราณของกรีก ชื่อพระนางกายานี้ ถ้าเทียบกับไทยก็น่าจะเป็นพระแม่ธรณี
เคยคิดเสมอว่า “มนุษย์” ช่างเป็นสิ่งมีชีวิตที่เปราะบางและมีธรรมชาติที่ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติเอเชีย
เลย เช่น ต้องสร้างบ้านอยู่ ต้องมีเสื้อผ้าใส่ อาหารก็ต้องปลูกหรือเลี้ยงขึ้นมา ต้องผลาญทรัพยากรไป
เรื่อยๆ โดยไม่สอดคล้องสมดุลกับห่วงโซ่อาหาร มนุษย์อาจจะมาจากดาวอื่นก็ได้พีจิกว่าไหมคะ
มนุษย์ไม่เหมือนสัตว์อื่นตรงที่มีการใช้เงินตัว มันก็เลยไม่กินหนึ่งอิม ไม่หลับหนึ่งหลับ กลายเป็นการเผาผลาญ
และใช้ธรรมชาติอย่างเร่งเกินไป เหมือนคนเงินเดือนห้าพันบาท แล้วไปกู้แบงค์เป็นแสน ตอนนีโลกกำลังเป็น
แบบนี้มันอยู่นะ คานธียังบอกเลยว่าโลกเรามีทรัพยากรให้มนุษย์ทุกคนใช้ได้อย่างเหลือเฟือ แต่ไม่พอสำหรับ
ความโลภของมนุษย์เพียงคนเดียว

**แต่ทุกคนก็ยังเชื่อว่ายังออมได้เยอะยิ่งดี มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศเยอะก็ยิ่งมั่งคั่ง ระบบทุนนิยม
หรือธุรกิจในปัจจุบันบังคับให้ต้องสร้างอะไรใหม่อยู่ตลอดเวลา ไม่งั้นธุรกิจก็ไม่พัฒนา หอะไรขายต่อไป
ไม่ได้ ไม่ดีต่อสิ่งแวดล้อมหรือโลกนี้เลยว้าไหมคะ**

จะว่าไปมันก็เหมือนแชร์ลูกโซ่นะ เป็นคลื่นไปเรื่อยๆ ช่วงต้น ๆ คลื่นก็แรงหน่อย แล้วก็ค่อย ๆ จางหายไป ขึ้น
อยู่กับว่าเราจะไปอยู่ตรงไหน ถ้าอยู่ตรงกลาง ๆ ก็โอเค แต่ถ้าอยู่ตรงปลาย ๆ ก็แย่น้อย ทุนนิยมก็เหมือนกัน
ช่วงต้น ๆ ก็ยังเห็นภาพชัด แต่สุดท้ายทุนนิยมแบบสุดโต่งก็กว่าหมดนะ มันก็ต้อง balance ให้ได้ เหมือนชีวิต
ส่วนตัวของทุกคนมั้ง จะหาเงิน หรือหาความสุขแค่ไหนถึงจะไม่เบียดเบียนตัวเองและคนอื่น
หนังสือออนไลน์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่าหนังสือที่เราพิมพ์ขายกันอยู่ทุกวันนี้มีเยอะ เพราะช่วย
ประหยัดกระดาษ ทำให้ไม่ต้องตัดต้นไม้ ไม่ต้องพิมพ์เกินแล้วก็เหลือจากการขายให้ต้องไปทำลายทิ้งอีก
เรื่องนี้มันซับซ้อนมากนะครับ ต้องรู้จริงถึงจะตอบได้ แต่ผมแค่คิดว่ามันใหญ่โตขนาดนั้นเลยเหรอ มันมีเรื่องอื่น
ที่ผลาญธรรมชาติมากกว่าการพิมพ์หนังสืออีกตั้งหลายอย่าง ถ้าให้เลือกผมว่าเราต้องตัดทอนเรื่องอื่นก่อน
เรื่องการพิมพ์หนังสือเป็นเรื่องจำเป็น แล้วมันก็มีข้อดีต่างกัน หนังสือเล่ม ๆ ไม่ต้องใช้ไฟฟ้าในการเปิดอ่าน

เหมือนหนังสือออนไลน์นะ เด็กที่อยู่ไกลๆ ไม่มีไฟฟ้ายังอ่านได้ อีกห้าสิบปีก็ยังมีอยู่ และที่สำคัญหนังสือมันมีสัมผัส มันพับไปกับตัวเราที่หลับคาหนังสือได้ ซึ่งอาจจะไม่เกี่ยวกับการอนุรักษ์หรอก แต่ว่ามันเป็นเรื่องเดียวกันกับว่าทำไมผมถึงชอบฟังเสียงจากไวโอลินมากกว่ากล่องไฟฟ้า ผมยังอยากอ่านหนังสืออยู่บนเก้าอี้ มีลมเย็นๆ พัดมาแล้วก็หลับไป ยังอยากฟังเสียงนกกมากกว่าเสียงสังเคราะห์จากฮาร์ดดิสก์

ถ้าคนฟังข้อมูลเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมมากๆ แล้วตกใจ แต่ก็ไม่รู้จะทำยังไงดี เพราะคิดว่ามันเป็นเรื่องที่ใหญ่มากๆ เราเป็นมนุษย์ตัวเล็กนิดเดียวเองจะสู้กับปัญหาอย่างน้ำแข็งขั้วโลกละลายได้ยังไง พี่จิกมีอะไรแนะนำไหมคะ

นโปเลียนเคยถามว่าถนนเส้นที่จะสร้างไปถึงเมืองนั้นๆ ต้องใช้เวลากี่ปี ถึงจะสร้างได้ มีทหารคนนึงบอกว่าอย่าสร้างเลย ท่านสร้างอีกยี่สิบปีก็อาจจะเสร็จหรือเปล่า นโปเลียนเลยบอกว่าเอาไอ้โน้ไปประหารแล้วก็เริ่มสร้างเลย เพราะถ้าเราไม่สร้างวันนี้มันก็ไม่มีความสำเร็จหรอก เหมือนกัน..อย่าพูดว่าเราเป็นคนตัวเล็กๆ จะไปทำอะไรได้..ทำไปเถอะ มันจะไปเสร็จในรุ่นเหลนหรืออะไรก็ทำไป ลองคิดสิว่า เด็กที่นั่งฟังอยู่ข้างๆ เราห้าคนสิบคนเนี่ย วันหนึ่งมันอาจจะโตขึ้นกลายเป็นประธานาธิบดี เป็นนายกรัฐมนตรีหรือคนที่มีอำนาจที่จะทำอะไรได้มากขึ้นก็ได้ อาจจะมีซักคนไปคิดวิธีที่ทำมาจากดินแล้วกันความร้อนได้ดีมากจนไม่ต้องเปิดแอร์เลย หรือไปคิดวิธีใช้น้ำแบบหมุนเวียนคุ้มค่า เราไม่รู้หรอกว่าหินก้อนไหนที่เราเจอจะเอามาทำถนนได้ดี ไม่ว่าจะยังไงเราก็ต้องสร้างถนนไปเรื่อยๆ พระเจ้าอยู่หัวท่านก็ทรง

บอกเราผ่านพระมหาชนก จำได้ไหมครับ พระมหาชนกว่ายอยู่ในน้ำโดยไม่คิดไม่ถามว่าฝั่งอยู่อีกไกลมั๊ย

อยากช่วยโลก แต่บางทีทำได้แค่บอกคนชายของว่า “ไม่เอาตุ่งคะ” แค่นี้จะแก้ปัญหาโลกร้อนได้มั๊ยคะ

เฮ้อ..ก็ตินะ อย่างน้อยที่สุด คนที่เห็นก็อาจจะเอาไปพูดต่อแล้วก็ทำบ้าง เมื่อเราลุกให้คนนั่งหนึ่งคนบนรถเนี่ย ผลที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นกับคนๆ เดียวนะ คนทั้งรถเห็นนี่ เพราะฉะนั้นก็ทำไป สิ่งที่เราทำมันไม่ได้เหนื่อยอะไรเลย มีความสุขด้วย ผมก็ทำบ่อยมากเลย “ไม่ต้องเอาตุ่งเหอะหรือก ใส่วมๆ กันไป” “ดักข้าวน้อยๆ หน้อย กินไม่หมดหรือก เดียวก็ต้องเททิ้ง” เป็นความเคยชินที่ไม่ได้เหน็ดเหนื่อยอะไร

นอกจากกระตุ้นเตือนผู้คนผ่านทางเพลงและงานเขียนแล้ว ทราบว่าแม้แต่ชีวิตส่วนตัวของพี่จิกเองก็ให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มตั้งแต่ที่บ้าน อยากให้ช่วยเล่าให้ฟังหน่อยคะ

บ้านเราเราก็ต้องทำ ต้องปลูกฝังไปเรื่อยๆ มีที่ปลูกต้นไม้ก็ปลูกไปเลยเหอะๆ ปลูกแล้วบ้านเย็น แล้วก็เอาน้ำที่ใช้แล้วมารดต้นไม้ต่อ ปุ๋ยเคมีก็ไม่ใช้ อาหารที่กินก็ต้องมีเคมีน้อยที่สุด ไม่ชอบอาหารใส่สี อย่างชิงคองที่เป็นสีๆ ก็ไม่ยอมกิน หรือทานยาให้

น้อย ถ้าไม่สบายโรคง่ายๆ ก็จะไม่สบายโรคง่ายๆ ก็จะเลือกยาสมุนไพรก่อน ตัวร้อนเป็นไข้ก็กินเลย..ฟ้าทะลายโจร ขนาดภรรยาผมเป็นเกล็ดขรยั้งใช้ยาเฉพาะเมื่อจำเป็นจริงๆ แอร์ก็เปิดเมื่อจำเป็น นั่งริมระเบียงบ้านเย็นโล่งกว่าแอร์เหอะ ไม่ใช่เรื่องเงินทองนะ แต่คิดซะว่ามันทำให้ใช้ไฟฟ้าน้อยลง ภูเขาสิพระทนต์ของในหลวงสอนเราว่าอย่างไร ยาสิฟันต้องใช้แต่ใช้ให้คุ้มค่า แอร์ก็เช่นกัน น้ำมันรถก็เหมือนกัน ใช้ได้แต่ไม่ใช่ใช้เป็นการเล่น หรืออย่างผมชอบบ้านไม้มาก อยากปลูกก็ใช้แต่ไม้เก่าที่เขาเรือมาขาย คนถามไม่กลัวมีเหรอด ไม่กลัว ตัดไม้ตัดปานากกลัวกว่า อย่างที่ออฟฟิศก็เปิดช่องด้านบนให้แสงเข้าให้มากจะได้ไม่ต้องเปิดไฟ กลัวร้อนจากแดดก็ให้ความสำคัญกับการออกแบบให้หันถูกทิศ สถาปนิกเพื่อนกันที่ออกแบบก็มีแนวคิดเดียวกัน คือพยายามให้มากที่สุดที่จะทำให้ลายธรรมชาติให้น้อยที่สุด คนที่มีความรักเรื่องนี้มันก็มีอยู่ตลอดเวลา ทั้งขยะบนถนนผมยังไม่อยากทิ้งเลย เราต้องปลูกฝังไปเรื่อยๆ ให้ทุกคนมีความนอบน้อมต่อธรรมชาติ

สุดท้ายแล้ว “โลกยังสวยเสมอ” ใช่ไหมคะ

สวยเสมอครับ ที่สำคัญเราต้องเห็นว่าเขาสวยงามนะครับ เราจึงอยากรักษาเขาไว้นานๆ แล้วก็อย่ารักษาอย่างเดียวหาความสุขจากเขาด้วย เขามีพลังงานมหาศาลทั้งทางด้านเคมีและทางด้านจิตใจให้เราซึมซับ คนที่เรารักนี้ ไม่ว่าจะป่วยจะไข้ยังไงก็ต้องสวยเสมอ โลกก็เหมือนกัน

ถ้าให้ตั้งชื่อหนังสือ “คุยกับประสาท” เล่มพิเศษที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมโดยตรง พี่จิกจะตั้งชื่อว่าอะไรดีคะ ลูกโลก ดีไหม เพราะพวกเราเป็นลูกของโลก ลูกของโกอา ลูกของพระแม่ธรณีนี้ 🍃

